

# SADRŽAJ

|                          |   |
|--------------------------|---|
| Izvod iz recenzije ..... | 5 |
|--------------------------|---|

|                 |    |
|-----------------|----|
| PREDGOVOR ..... | 15 |
|-----------------|----|

## PRVI DEO PORODIČNO PRAVO – OPŠTI DEO

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| I Porodično pravo – osnovni pojmovi ..... | 19 |
|-------------------------------------------|----|

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| 1.1. Pojam porodičnog prava .....                   | 19 |
| 1.2. Načela porodičnog prava .....                  | 21 |
| 1.3. Mesto porodičnog prava u pravnom sistemu ..... | 22 |

|                                 |    |
|---------------------------------|----|
| II Izvori porodičnog prava..... | 24 |
|---------------------------------|----|

|                        |    |
|------------------------|----|
| A) DOMAĆI IZVORI ..... | 24 |
|------------------------|----|

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| 2.1. Ustav kao izvor porodičnog prava .....         | 24 |
| 2.2. Zakon kao izvor porodičnog prava .....         | 25 |
| 2.3. Sudska praksa kao izvor porodičnog prava ..... | 29 |
| 2.4. Običaj kao izvor porodičnog prava .....        | 31 |
| 2.5. Pravna nauka kao izvor porodičnog prava .....  | 32 |

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| B) MEĐUNARODNI IZVORI PORODIČNOG PRAVA ..... | 33 |
|----------------------------------------------|----|

|                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.1. Međunarodni ugovori kao izvor porodičnog prava .....                    | 33 |
| 2.1.1. Konvencija o pravima deteta .....                                     | 34 |
| 2.1.2. Međunarodni ugovori u Evropi .....                                    | 37 |
| 2.2. Praksa Evropskog suda za ljudska prava kao izvor porodičnog prava ..... | 39 |

|                    |    |
|--------------------|----|
| III Porodica ..... | 41 |
|--------------------|----|

|                                                       |    |
|-------------------------------------------------------|----|
| 3.1. Pojam i struktura porodice .....                 | 41 |
| 3.1.1. Uporednopravni pregled .....                   | 44 |
| 3.2. Planiranje porodice i populaciona politika ..... | 45 |
| 3.2.1. Metode planiranja porodice .....               | 46 |

|                             |    |
|-----------------------------|----|
| IV Nasilje u porodici ..... | 49 |
|-----------------------------|----|

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| 4.1. Pojam nasilja u porodici .....                       | 49 |
| 4.2. Subjekti nasilja u porodici .....                    | 51 |
| 4.3. Mere zaštite od nasilja u porodici .....             | 51 |
| 4.4. Postupak povodom zaštite od nasilja u porodici ..... | 54 |

|                                                     |           |
|-----------------------------------------------------|-----------|
| <b>V Srodstvo .....</b>                             | <b>56</b> |
| 5.1. Pojam srodstva .....                           | 56        |
| 5.2. Krvno srodstvo .....                           | 58        |
| 5.2.1. Pojam i definicija krvnog srodstva .....     | 58        |
| 5.2.2. Računanje krvnog srodstva po stepenima ..... | 59        |
| 5.2.3. Pravni značaj krvnog srodstva .....          | 60        |
| 5.3. Adoptivno srodstvo .....                       | 61        |
| 5.4. Tazbinsko srodstvo .....                       | 62        |
| 5.5. Matične knjige .....                           | 63        |
| 5.5.1. Pojam i definicija .....                     | 63        |
| 5.5.2. Zakonska načela o matičnim knjigama .....    | 64        |
| 5.5.3. Vrste matičnih knjiga .....                  | 65        |
| 5.6. Lično ime .....                                | 66        |

## **DRUGI DEO**

### **BRAK, VANBRAČNA ZAJEDNICA**

|                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>I Bračno pravo osnovni pojmovi .....</b>                     | <b>71</b> |
| 1.1. Pojam i definicija braka .....                             | 71        |
| 1.1.1. Pojam braka u našem pravu .....                          | 72        |
| 1.2. Načela bračnog prava .....                                 | 73        |
| <b>II Sklapanje braka .....</b>                                 | <b>75</b> |
| 2.1. Pretpostavke za zaključenje braka .....                    | 76        |
| 2.1.1. Različitost polova .....                                 | 76        |
| 2.1.2. Saglasna izjava volje .....                              | 77        |
| 2.1.3. Zakonska forma zaključenja braka .....                   | 79        |
| 2.1.4. Sklapanje braka radi ostvarivanja zajednice života ..... | 83        |
| 2.2. Bračne smetnje .....                                       | 84        |
| 2.2.1. Bračnost .....                                           | 84        |
| 2.2.2. Nesposobnost za rasuđivanje .....                        | 85        |
| 2.2.3. Srodstvo .....                                           | 87        |
| 2.2.4. Maloletstvo .....                                        | 88        |
| 2.2.5. Mane volje .....                                         | 90        |
| 2.2.6. Starateljstvo .....                                      | 93        |
| <b>III Dejstva braka .....</b>                                  | <b>94</b> |
| 3.1. Pojam i vrste dejstava braka .....                         | 94        |
| 3.1.1. Dejstva braka na poslovnu sposobnost supružnika .....    | 94        |

|                                                              |            |
|--------------------------------------------------------------|------------|
| 3.1.2. Dejstva braka na lične odnose supružnika .....        | 95         |
| 3.3. Dejstva braka na imovinske odnose supružnika .....      | 98         |
| 3.4. Dejstva braka na izdržavanje supružnika .....           | 99         |
| <b>IV Prestanak braka .....</b>                              | <b>99</b>  |
| 4.1. Prestanak braka smrću .....                             | 100        |
| 4.2. Prestanak braka proglašenjem nestalog lica umrlim ..... | 100        |
| 4.2.1. Uslovi za proglašenje nestalog lica za umrlo .....    | 100        |
| 4.2.2. Postupak proglašenja nestalog lica za umrlo .....     | 101        |
| 4.3. Poništenje braka .....                                  | 102        |
| 4.3.1. Ništavost braka .....                                 | 103        |
| 4.3.2. Rušivost braka .....                                  | 104        |
| 4.4. Postupak poništenja braka .....                         | 105        |
| 4.5. Razvod braka .....                                      | 106        |
| 4.5.1. Istorija razvoda braka .....                          | 106        |
| 4.5.2. Pojam razvoda braka .....                             | 109        |
| 4.5.3. Brakorazvodni uzroci .....                            | 109        |
| 4.5.4. Vrste razvoda braka .....                             | 111        |
| 4.5.5. Razvod braka u zemljama Evropske unije .....          | 116        |
| 4.6. Postupak prestanka braka .....                          | 121        |
| 4.6.1. Specifičnosti i načela bračnih sporova .....          | 122        |
| 4.6.2. Postupak posredovanja .....                           | 124        |
| <b>V Posledice prestanka braka .....</b>                     | <b>127</b> |
| 5.1. Posledice prestanka braka smrću supružnika .....        | 128        |
| 5.2. Posledice prestanka braka poništenjem i razvodom .....  | 129        |
| 5.3. Posledice prestanka braka na decu .....                 | 129        |
| <b>VI Vanbračna zajednica .....</b>                          | <b>130</b> |
| 6.1. Pojam vanbračne zajednice .....                         | 130        |
| 6.2. Istorijat vanbračne zajednice .....                     | 131        |
| 6.3. Pravni status vanbračne zajednice .....                 | 132        |
| 6.4. Zajednica lica istog pola .....                         | 133        |
| <b>TREĆI DEO</b>                                             |            |
| <b>PRAVA DECE I RODITELJA</b>                                |            |
| <b>I Dečija prava i roditeljska prava .....</b>              | <b>139</b> |
| 1.1. Pojam i predmet dečijih i roditeljskih prava .....      | 139        |

|                                                                      |            |
|----------------------------------------------------------------------|------------|
| 1.2. Istorijat i uporednopravni pregled .....                        | 140        |
| 1.3. Načela dečijeg i roditeljskog prava .....                       | 143        |
| <b>II Porodični status deteta .....</b>                              | <b>145</b> |
| 2.1. Bračno i vanbračno dete .....                                   | 145        |
| 2.2. Materinstvo .....                                               | 146        |
| 2.3. Očinstvo .....                                                  | 151        |
| 2.3.1. Utvrđivanje očinstva .....                                    | 151        |
| 2.3.2. Oспорavanje očinstva .....                                    | 156        |
| 2.4. Roditeljstvo u slučaju začeća uz biomedicinsku pomoć .....      | 159        |
| 2.5. Maternitetski i paternitetski sporovi .....                     | 160        |
| 2.5.1. Dokazivanje u maternitetskim i paternitetskim sporovima ..... | 162        |
| <b>III Prava deteta .....</b>                                        | <b>164</b> |
| 3.1. Pojam i sadržina prava deteta .....                             | 164        |
| 3.2. Pojedina prava deteta .....                                     | 165        |
| 3.2.1. Pravo deteta da zna svoje poreklo .....                       | 166        |
| 3.2.2. Pravo deteta na život sa svojim roditeljima .....             | 167        |
| 3.2.3. Pravo deteta na održavanje ličnih odnosa .....                | 167        |
| 3.2.4. Pravo deteta na potpun i pravilan razvoj .....                | 168        |
| 3.2.5. Pravo deteta na obrazovanje .....                             | 169        |
| 3.2.6. Pravo deteta da poduzima pravne poslove .....                 | 170        |
| 3.2.7. Pravo deteta na slobodno izražavanje mišljenja .....          | 172        |
| <b>IV Roditeljska prava .....</b>                                    | <b>173</b> |
| 4.1. Pojam roditeljskog prava .....                                  | 173        |
| 4.2. Sadržina roditeljskog prava .....                               | 174        |
| 4.2.1. Staranje o ličnosti deteta .....                              | 174        |
| 4.2.2. Zastupanje deteta .....                                       | 178        |
| 4.2.3. Izdržavanje deteta .....                                      | 179        |
| 4.2.4. Staranje o imovini deteta .....                               | 181        |
| 4.3. Vršenje roditeljskih prava .....                                | 182        |
| 4.3.1. Vršenje roditeljskog prava od strane oba roditelja .....      | 182        |
| 4.3.2. Vršenje roditeljskog prava od strane jednog roditelja .....   | 183        |
| 4.3.3. Pravni položaj roditelja koji ne vrši roditeljsko pravo ..... | 185        |
| 4.4. Nadzor nad vršenjem roditeljskog prava .....                    | 188        |
| 4.4.1. Preventivni nadzor .....                                      | 189        |
| 4.4.2. Korektivni nadzor .....                                       | 189        |
| 4.5. Lišenje roditeljskog prava .....                                | 191        |
| 4.5.1. Potpuno lišenje roditeljskog prava .....                      | 192        |
| 4.5.2. Delimično lišenje roditeljskog prava .....                    | 197        |
| 4.5.3. Vraćanje roditeljskih prava .....                             | 198        |

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.6. Prestanak roditeljskog prava .....                                              | 199 |
| 4.7. Produženje roditeljskog prava .....                                             | 199 |
| 4.8. Postupak u sporovima za zaštitu prava deteta i vršenju roditeljskih prava ..... | 200 |

## DEO ČETVRTI

### DETE BEZ RODITELJSKOG STARANJA

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| <b>I Pojam deteta bez roditeljskog staranja .....</b>         | <b>205</b> |
| 1.1. Pojam i zaštita deteta bez roditeljskog staranja .....   | 205        |
| <b>II Usvojenje .....</b>                                     | <b>206</b> |
| 2.1. Pojam usvojenja .....                                    | 206        |
| 2.1.1. Istorijat i uporednopravni pregled .....               | 208        |
| 2.2. Zakonski uslovi za zasnivanje usvojenja .....            | 211        |
| 2.2.1. Uslovi koji se odnose na usvojenika .....              | 211        |
| 2.2.2. Uslovi koji se odnose na usvojitelja .....             | 215        |
| 2.2.3. Zajednički uslovi .....                                | 221        |
| 2.3. Pravne posledice usvojenja .....                         | 226        |
| 2.4. Prestanak usvojenja .....                                | 229        |
| 2.4.1. Dejstva prestanka usvojenja .....                      | 230        |
| <b>III Hraniteljstvo .....</b>                                | <b>231</b> |
| 3.1. Pojam hraniteljstva .....                                | 232        |
| 3.1.1. Razlike u odnosu prema usvojenju .....                 | 233        |
| 3.2. Uslovi za zasnivanje hraniteljstva .....                 | 234        |
| 3.2.1. Opšta podobnost hranitelja .....                       | 234        |
| 3.2.2. Opšta podobnost hranjenika .....                       | 236        |
| 3.3. Dejstva hraniteljstva .....                              | 237        |
| 3.4. Prestanak hraniteljstva .....                            | 239        |
| <b>IV Starateljstvo .....</b>                                 | <b>240</b> |
| 4.1. Pojam i značaj starateljstva .....                       | 241        |
| 4.1.1. Istorijski i uporednopravni pregled .....              | 242        |
| 4.2. Savremene tendencije razvoja starateljstva u svetu ..... | 245        |
| 4.3. Starateljstvo u pravu Srbije – opšti pojmovi .....       | 247        |
| 4.3.1. Postupak pred organom starateljstva .....              | 250        |
| 4.3.2. Rešenje o stavljanju pod starateljstvo .....           | 251        |
| 4.4. Staratelj .....                                          | 251        |
| 4.4.1. Izbor i postavljanje staratelja .....                  | 252        |

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| 4.4.2. Vrste staratelja .....                 | 254 |
| 4.4.3. Dužnosti staratelja .....              | 257 |
| 4.4.4. Prava staratelja .....                 | 260 |
| 4.5. Evidencija lica pod starateljstvom ..... | 261 |
| 4.6. Prestanak dužnosti staratelja .....      | 262 |

## **V Posebne vrste starateljstva .....**

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.1. Starateljstvo nad maloletnim licima .....                                        | 265 |
| 5.1.1. Razlozi stavljanja maloletnika pod starateljstvo .....                         | 265 |
| 5.1.2. Dužnosti staratelja nad maloletnikom .....                                     | 266 |
| 5.2. Starateljstvo nad licem lišenim poslovne sposobnosti .....                       | 270 |
| 5.2.1. Razlog stavljanja punoletne osobe pod starateljstvo .....                      | 270 |
| 5.2.2. Dužnosti staratelja nad punoletnim licem lišenim<br>poslovne sposobnosti ..... | 273 |
| 5.3. Privremeno starateljstvo .....                                                   | 275 |

# **DEO PETI**

## **IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH I VANBRAČNIH PARTNERA**

## **I Izdržavanje.....**

|                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.1. Pojam izdržavanja .....                                                           | 283 |
| 1.2. Pravna priroda zakonskog izdržavanja .....                                        | 285 |
| 1.3. Izdržavanje supružnika .....                                                      | 291 |
| 1.3.1. Uporednopravni pregled .....                                                    | 291 |
| 1.3.2. Izdržavanje supružnika u braku .....                                            | 292 |
| 1.3.3. Prestanak izdržavanja u braku .....                                             | 296 |
| 1.3.4. Izdržavanje posle prestanka braka i izdržavanje<br>posle poništenja braka ..... | 297 |
| 1.4. Izdržavanje vanbračnih partnera .....                                             | 301 |
| 1.4.1. Izdržavanje u vanbračnoj zajednici .....                                        | 301 |
| 1.4.2. Izdržavanje nakon prestanka vanbračne zajednice .....                           | 302 |
| 1.4.3. Prestanak izdržavanja .....                                                     | 302 |
| 1.5. Izdržavanje majke deteta .....                                                    | 303 |
| 1.6. Izdržavanje između roditelja i dece .....                                         | 304 |
| 1.6.1. Izdržavanje maloletne dece .....                                                | 304 |
| 1.6.2. Izdržavanje punoletnog deteta .....                                             | 306 |
| 1.6.3. Izdržavanje roditelja .....                                                     | 307 |
| 1.7. Izdržavanje srodnika .....                                                        | 307 |

## **II Imovinski odnosi supružnika .....308**

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| 2.1. Posebna imovina .....                                     | 309 |
| 2.2. Zajednička imovina .....                                  | 310 |
| 2.2.1. Pojam zajedničke imovine .....                          | 310 |
| 2.2.2. Pravna priroda i upravljanje zajedničkom imovinom ..... | 313 |
| 2.2.3. Deoba zajedničke imovine .....                          | 314 |
| 2.2.4. Odgovornost supružnika za obaveze .....                 | 316 |

## **III Ostali imovinski odnosi.....318**

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| 3.1. Imovinski odnosi vanbračnih partnera .....         | 318 |
| 3.2. Imovinski odnosi deteta i roditelja .....          | 319 |
| 3.2.1. Upravljanje i raspolaganje imovinom deteta ..... | 319 |
| 3.2.2. Odgovornost roditelja za štetu .....             | 320 |
| 3.2.3. Pravo stanovanja ( <i>habitatio</i> ) .....      | 321 |
| 3.3. Imovinski odnosi staratelja i šticeinika .....     | 322 |
| 3.4. Imovinski odnosi u porodičnoj zajednici .....      | 323 |

## **IV Ugovorni imovinski režim .....324**

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.1. Bračni ugovor ( <i>pacta nuptialia</i> ) .....                 | 324 |
| 4.2. Ugovor o upravljanju i raspolaganju zajedničkom imovinom ..... | 326 |
| 4.3. Ugovor o poklonu .....                                         | 327 |
| 4.4. Ugovor o doživotnom izdržavanju između supružnika .....        | 328 |

## **ORIJENTACIONA ISPITNA PITANJA IZ PORODIČNOG PRAVA .....329**

## **OSNOVNA LITERATURA.....332**